

והחוזר מוסיף: "אין בהוראות סעיף 9ב החדשות כדי להכשיר מצב שבו פסיכולוג מומחה פועל מבלי שיש לו ההכשרה או המיומנות הנדרשים למתן טיפול במקרה פרטני".

על פי הנחיות אלו, פסיכולוג אינו יכול להציע מתן שירות פסיכולוגי בתחומי תוכן שאינן בתחום מומחיותו או לאוכלוסיות אשר אינן בתחום מומחיותו, גם אם שירות זה אינו מוגדר או מוצג כטיפול פסיכותרפויטי. בעניין זה, קוד האתיקה המקצועית של הפסיכולוגים בישראל 2004 מבהיר כי **כל התערבות** בתחום העיסוק בפסיכולוגיה, נחשבת כהתערבות פסיכולוגית, בין אם מדובר בטיפול, אבחון, ייעוץ, הערכה או הדרכה, וחלות עליה כל הדרישות החוקיות, המקצועיות והאתיות.

הקפדה חד משמעית ובלתי מתפשרת זו על המיומנות המקצועית של העוסקים בפסיכולוגיה במתן השירות ללקוחותיהם, מייחדת את הסטנדרט המקצועי הגבוה של פסיכולוגים בשדה הרחב, ולעתים פרוץ, של טיפול נפשי.

דרישה והקפדה זו אינה מגינה רק על מקבלי השירות, אלא גם על טוהר המקצוע של הפסיכולוגים, ויש בה גם בכדי להגן על הפסיכולוגים עצמם מעבירות וכשלים מקצועיים ואתיים.

יש הסבורים שהצגה עצמית כוללתית וכללית כ"פסיכולוגית" תוך הימנעות ציון תחום המומחיות "תאפשר" לכאורה להציע שירות רחב יותר לציבור, שגם כך אינו בקיא בהבדלים

פסיכולוג ולא יבצע שירות הדורש מומחיות, מיומנות או הכשרה מיוחדת, אלא אם כן יש לו מומחיות, מיומנות או הכשרה כאמור למתן אותו שירות".

דרישה חד משמעית זו למיומנות מקצועית מפורטת גם **בסעיף 2.2 ובסעיף 2.5 לקוד האתיקה של הפסיכולוגים, 2004.**

בנהלים שהוצאו על ידי משרד הבריאות (3.4.05) נאמר: "על הפסיכולוג להוכיח כי יש לו המיומנות וההכשרה למתן השרות המבוצע על ידו. במקרים שבהם מהות עיסוקו חורגת מהכשרתו - יידרש הפסיכולוג להוכיח, כי הינו בעל ההכשרה או המיומנות הנדרשים. ללא הוכחה כאמור, תישקל הגשת תלונה כנגד הפסיכולוג על הפרת תקנה 4 לכללי הפסיכולוגים".

בעקבות השינוי **בסעיף 9ב לחוק הפסיכולוגים**, מבהיר מנכ"ל משרד הבריאות **בחוזר שהתפרסם ב-22.5.11** כי קיום תואר מומחה הוא תנאי סף למתן פסיכותרפיה אך אינו תנאי מספיק: "כאשר בעל תואר מומחה פועל בתחום מומחיותו ונותן שירות בהתאם לייחוד הפעולה שלו או בהתאם לאוכלוסיית היעד הרלוונטית המייחדת את תחום מומחיותו, קיימת חזקה כי הוא בעל הכישורים להציע ולתת את כל השירותים הנדרשים ובכלל זה טיפול פסיכו תרפויטי. חזקה שכזו אינה קיימת לגבי מומחה בתחום אחד הפועל בהקשר שמחוץ לתחום התמחותו".

כך יכול כל פסיכולוג מומחה להציע שירותים העולים בקנה אחד עם תחומי מומחיותו, ולאור התיקון **בסעיף 9ב** - גם מתן פסיכותרפיה בתחום מומחיותו.

אחד הנושאים העולים על שולחנה של ועדת האתיקה נוגע לאופן הצגת השירות הניתן על ידי פסיכולוגים ולאופן ההצגה העצמית של הפסיכולוג. בהקשר זה מתקבלות שאלות והתלבטויות שונות באשר לניסוח החוקי והאתי של תחומי התוכן של העיסוק. שאלות אלו עולות הן מתוך מודעות הולכת וגוברת לתחום האתיקה המשליכה גם על האתיקה בהצגת העצמי והן מתוך רצון לבדוק או לאפשר תחומי עיסוק נרחבים יותר מאלו המוגדרים בחוק.

שאלות שנתקלנו בהן, למשל, הן: האם לשון החוק מבחינה בין מתן טיפול פסיכותרפויטי לבין מתן ייעוץ פסיכולוגי? האם פסיכולוג התפתחותי או חינוכי יכול להציע או להציג עצמו כנותן שירות פסיכולוגי גם למבוגרים? ועוד כהנה וכהנה לבטים.

חוק הפסיכולוגים (התשל"ז, 1977) הגדיר את תחומי העיסוק החוקיים של פסיכולוגים בהתאם לענפי המומחיות המוכרים בישראל. כיום קיימים שישה תחומי מומחיות מוכרים על פי החוק: קלינית, חינוכית, התפתחותית, חברתית-תעסוקתית, שיקומית ורפואית.

השינוי בסעיף 9ב בחוק הפסיכולוגים (תיקון מס' 6 התשע"א, 2010) הקובע כי: "לא ייתן פסיכולוג טיפול פסיכותרפויטי אלא אם הוא פסיכולוג מומחה" - עורר שוב את השאלה לגבי הרחבת תחומי העיסוק מעבר להגדרת החוק.

בתקנה 4 לכללי הפסיכולוגים (אתיקה מקצועית) - התשנ"ב, 1991, הדנה במיומנות המקצועית של הפסיכולוג נאמר במפורש: "לא יציע

בין תחומי המומחיות השונים. סברה זו שגויה ולמעשה מהווה הפרה של החוק ושל כללי האתיקה. **בסעיף 11.1 בקוד האתיקה** המתייחס לזיהוי הפסיכולוג את עצמו מצוין: **"פסיכולוגים יזהו את עצמם באמצעות תחום מומחיותם המוכר על ידי משרד הבריאות ומספר הרישום בפנקס הפסיכולוגים"**. נוסח זה יופיע על כל מסמך מקצועי מטעם הפסיכולוג (קבלות, חשבונות, נייר לוגו, כרטיס ביקור, חותמת וכו'). במקצועה רגיש כפסיכולוגיה, הדגש בחוק על מיומנות מקצועית תואם לאתיקה ולמוסר האינטואיטיביים והמפורשים. בתחום עיסוק שבו האמון הוא אבן דרך מרכזית, קוד האתיקה מדגיש בנוסף לדרישת המיומנות המקצועית, גם את הצורך בהצגה עצמית כנה ואמינה, ובכללה הדרגה המקצועית והאקדמית, תוך הימנעות מכל מצג מוטעה או מטעה (**סעיף 11.2**).

דירוג המעמד המקצועי בפסיכולוגיה מוגדר היטב החל מסטודנט

לפסיכולוגיה, עבור דרך מתמחה ברישום זמני או קבוע, פסיכולוג מומחה ועד למומחה מדריך. בהתאם לכך, משרד הבריאות מגדיר **שלוש דרגות של מומחיות בפסיכולוגיה המצריכות רישוי:**

- **פסיכולוג** - קבלת הרישוי לעסוק בפסיכולוגיה ורישום ב"פנקס הפסיכולוגים".
- **פסיכולוג מומחה** - קיימים שישה תחומי מומחיות בפסיכולוגיה (ראו לעיל).
- **מומחה מדריך (Supervisor)** - בכל אחד מתחומי המומחיות בפסיכולוגיה.

יש לשים לב שהתואר: "מומחה מדריך" הוא תואר מקצועי, בשעה שהתואר "פסיכולוג בכיר" הוא תואר מנהלי (ראו **תקשי"ר נציבות המדינה 23.212**) ואין להשתמש בו לתיאור מעמד מקצועי, אלא אפשר להוסיפו למעמד המקצועי אם הפסיכולוג קיבל אותו בתוקף תפקידו.

פסיכולוגים לא ישתמשו בתואר מומחה, אלא רק עבור המומחיות

שאושרו **בתקנות הפסיכולוגים (אישור תואר מומחה) התשל"ט, 1979**. אם סיים/ה פסיכולוגית הכשרה בתחום עיסוק אחר, אפשר לציין - "בעלת תעודה" באותו תחום. פסיכולוגים המשתמשים בתואר אקדמי ממקצוע שאיננו פסיכולוגיה, יצינו את התחום האקדמי של התואר. פסיכולוגים ישתמשו בתואר אקדמי, שניתן על ידי מוסד אקדמי מחוץ לישראל, רק אם ועדת הרישום של משרד הבריאות הכירה במוסד זה.

ניתן לסכם, כי הצגה עצמית של פסיכולוגים והשירות הניתן על ידם, צריכה להיות מותאמת לתחומי התוכן והעיסוק שבתחום המומחיות ולאוכלוסיית היעד המתאימה, תוך ציון עובדתי ומפורש של המעמד המקצועי, תחום המומחיות ומספר הרישום בפנקס.

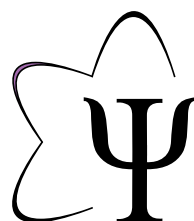
מוגש על ידי:

חנה בן-ציון - יו"ר ועדת האתיקה

יונת בורנשטיין בר-יוסף

שלומית בן-משה

נגה קופלביץ

הסתדרות הפסיכולוגים בישראל
Israel Psychological Association

בקרו אותנו באתר הבית שלנו:
www.psychology.org.il

